

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Summas Textuum Juris Canonici.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

debeat. Quod in ea continetur, non majorem habet auctoritatem, quam si ab ea abesset. Non potior est conditionis ille Autor, quam REGINO, BURCHARDUS, *Vormacensis* Episcopus; IVO *Carnotensis*. Hi autem, & similes, nullam operi suo auctoritatem impertiti sunt. Doctores sunt tantummodo, qui Republicam suis Laboribus juvaverunt. BURCHARDUS atque IVO, quatenus Episcopi, Collectiones suas pro suis Diocesisbus confirmare potuerunt; modo illa suapte natura jam non vigerent, qualia sunt Decreta Conciliorum Generalium, aut Provinciarum ipsorum, & Statuta Principum; Leges enim hujusmodi Confirmatione illorum non egebant. Idem Collectores Statuta Synodalia condere potuerant; ut Praesules, circa Capita nondum, aut minus opportunè, quoad circumstantias Temporum, Locorum & Personarum ordinata. *Gratianus* & *Regino* jurisdictione carentes in locis, ubi sua opera edebant, Statuta condere non potuerunt; quae in his locis vigerent. Facultatem duntaxat noscendarum Legum, quae vigeant, praebere. Itaque, Decreta ab eis collecta, in eorum opere non alia pollent auctoritate, quam quae ipsis est intrinseca. Rubricae eandem vires habent, atque earum Auctores, sicut *Summa* Capitulum, nec non *Observationes*, quas illis adiecere. FLORENS in utroque Jure Parisinus Antecessor, verbis DURANDI, AZONIS, JOANNIS ANDREAE, & PANORMITANI confirmat, quod modo diximus, de non authenticitate Rubricarum *Gratiani*, ejus Operum Editionis *Doujatiana* Part. I. p. 51. Denique adjiciendum; Rubricas *Decreti* melioris non esse conditionis, quam Decretum, cujus Textus aliam non habent auctoritatem, quam Conciliorum, Pontificum; Patrum aliorum-ve Auctorum, à quibus desumpti sunt. Idem est de illis ac de Conciliationibus ejusdem *Gratiani*, quae sunt tantum (ut aiunt) *Magistrales*.

Eos, qui auctoritate privata Canones collegerunt, promulgatoribus eorundem exaquando, major verò potestas ipsis attributa fuit, modo agatur de iis, qui Legislatoris auctoritate eos promulgant, sive ex ejus imperio, eos legendo aut assigendo: nam quod hi exequuntur, à Legislatore, cujus jussui parent, corroboratur. Nulla est (ut jam dictum) nova Rubricarum species in Collectionibus *Gregoriana* posterioribus: in *Gregoriana* autem sunt quinque à veteribus Collectionibus anterioribus abfentes. Ea juxta ordinem Alphabeticum sunt. Prima, *Tit. de Custodia Eucharistiae, Chrismatis, & alior. Sacram.* LIB. III. *Tit. XLIV.* Secunda, *Tit. de Litis Contestatione*, LIB. II. *Tit. V.* Tertia, *Tit. de Maledictis*, LIB. V. *Tit. XXVI.* Quarta, *Tit. de Reliquiis & Veneratione Sanctorum*, LIB. III. *Tit. XLV.* Quinta, *Tit. de Summa Trinitate & Fide Catholica*, LIB. I. *Tit. I.*

Inter Rubricas veterum Collectionum, una est Rubrica à Collectione *Gregoriana* & posterioribus exulans, scilicet, *de Suffraganeis* LIB. V. *Tit. XXII. Secunda* Collectionis. Verbum, *Suffraganeis*, hic sumitur pro *Suffragiis*, ut indicant Argumenta Textuum subjectorum, ad Missam, Preces, Officia Divina pertinentium.

E 185. Rubricis Collectionis *Gregoriana*, 83. è *Code* JUSTINIANO desumptae sunt; caeterae illas imitantur. BERNARDUS *Papiensis* primus est utrarumque Autor, quod eas fecerit, aut collegerit, aut ordinaverit.

Observationes in SUMMAS Textuum JURIS CANONICI.

Nullae ex his *Summis* authenticae sunt, quatenus hoc verbum auctoritatem publicam denotat. Earum Auctorem. I.

res sunt Doctores, itaque non habent nisi auctoritatem Magistralem.

Nullae Veterum Collectionum Decretalium, ante *Gregorianam* habent *Summas*. Id facile cernitur 1. in *Quatuor* veteribus ab Antonio AUGUSTINO editis; 2. In *Quinta*, quae Decretales HONORII III. continet; à CRONIO, in *Jure Antecessore*, & Cancellario Ecclesiae Tolosanae, edita. 3. In ea, quae infra Concilium *Lateranense III.* reperitur, habitum sub ALEXANDRO III. an. 1179. *Conc. Tom. X. p. 1535.* hunc Titulum gerente; *Appendix ad Concil. Lateranense*. Dividitur in *L. Partes*, quarum singulae à pluribus Capitibus coalescunt, quae *Summis* carent. Equidem in *Indice Partium* describuntur *Summae* Capitulum uniuscujusque Partis, in quo differt illa à caeteris; quae *Summis*, sive in fronte, sive in fine, sive in Corpore carent.

Quod diximus, eas *Summas* habere tantum auctoritatem Magistralem, in eo nititur; quod plurimae nominatim referunt Doctores sui Auctores, è quorum saltem Doctrina illae desumptae sunt. Probationes existunt in Collectionibus GREGORII IX. BONIFACII VIII. & CLEMENTIS V. In duabus reliquis Collectionibus, scilicet *Extravag. JOANN. XXII.* & *Extravag. Comm.* nullus Autor in *Summis* Textuum nominatur. Illi, qui referuntur in Collectione GREGORII, sunt JOANNES ANDREAS, qui Saeculo XIV. vixit; ANTONIUS DE BUTRIO, qui Saec. XV. vivebat; & PANORMITANUS, sic vocatus, quia *Panormitanus* erat Archiepiscopus. Saepè laudatur in *Summis* sub nomine ABBATIS, aut *Abbatis Siculi*, quia possidebat Abbatiam de *Monico*, quae est Messanae. Major Pars *Summarum* Textuum illius Collectionis, sunt ejus Auctoris, sive ipsas fecerit, sive ex ejus Operibus desumptae fuerint. Aliae *Summae*, quarum Auctores designantur, saepius JOANNI ANDREAE adscribuntur, caeterae sunt ANTONII DE BUTRIO, quibusdam exceptis à *Glossa* desumptis.

Nulla ferè est *Summa* in *Sexto* & *Clementinis* quarum Autor non referatur; JOANNES ANDREAS saepius occurrit, tum *Dominicus* à SANCTO GEMINIANO, qui Saeculo XV. vixit. Multas fecit ZEUZELINUS, vel ex ejus Operibus desumptae sunt. Nonnullae sunt JOANNIS DE PAVVINIS, multae è *Glossa* desumuntur, vel ad *Glossam* remittuntur.

Cum valde indifferens sit, utrum haec *Summae* ab iis Auctoribus confecta fuerint, an ab eorum Operibus sint desumptae, sufficit observare, verisimile esse, quod, ubi *Summa* aliquem Autorem nominat, dicendo simpliciter, hoc dicit v. gr. JOANNES ANDREAS, DOMINICUS ZEUZELINUS, insinuat, illum esse illius Autorem, ubi verò his verbis utitur, *Secundum* JOANNEM ANDREAM, DOMINICUM ZEUZELINUM; significatur, *Summam* ab eorum Operibus fuisse desumptam. Ut ut haec sunt, constat, illas *Summas* esse utilissimas sive illi Auctores à se ipsis loquantur, sive loquentes inducantur.

Haec utilitas è multis Capitibus nascitur. Nam 1. si variae sunt Textus Interpretationes, illud docemur per *Summam*, quae monet, quinam intellectus vulgarior, aut verosimilior sit. 2. Si Textus varios sensus patitur, monet id *Summa*, atque utrumque exhibet. 3. Si Textus alium in terminis sensum habeat, quam in mente, id significat *Summa*, dicens *adhaerendo Litterae*, vel *secundum mentem*, sive, *intellectum*. 4. Quando aliquid in Textu deficit, atque illud supplet *Glossa*, utrumque in *Summa* jungitur, ut sensus purior & perfectior eruatur, idque indicatur. 5. Si Textus crebro locum habeat, id monet *Summa*. 6. Idem praestat, si dispositio singularis aut insignis fuerit. 7. Si Textus aliis Textibus adversetur, illud observat *Summa*, simulque id, cui inharendum est. 8. Si plures sint partes in Textu, *paragraphis* non distinctae,

Summa dat singularum partium sensum. 9. Quando Textus res alienas continet, aut non congruas, id monet *Summa*, quæ eligit partem Titulo congruam; quod significat per hæc Verba *quoad Titulum*. 10. Quoad prolixos Textus, valde laborem, quem Lector in iis absque auxilio legendis, pateretur, imminuit *Summa*. 11. Quando Textus plura continet invicem non coherentia, *Summa* illam varietatem sapius advertit.

Tot ac tam varia commoda, quæ procurant *Summe*, commendant eorum enumerandorum operam, atque ostendunt, utilissimum futurum fuisse, si cæteris Collectionibus, quæ iis carent, insertæ fuissent *Summe*, atque in illis omnibus Collectionibus, quæ iis instructæ sunt, eæ pari cura confectæ fuissent, atque illæ, quæ tribus Collectionibus superius laudatis insertæ sunt.

Quod diximus de *Summis* duarum Collectionum *extravagantium*, scilicet, earum Auctores ignorari, neque eorum aliquem nominari, repetendum est circa *Summas* Canonum à *Gratiano* collectorum. Non omnes Canones ejus operi insertis *Summis* instruntur. Paucissimi sunt in Canonibus, qui continentur in *DISTING. VII. de Penitentia*, longè pauciores præfiguntur iis, qui Decreto additi sunt à *PALEA*, Discipulo *Gratiani*, & qui à cæteris distinguuntur per hanc inscriptionem *Palea*.

Canones Penitentiales & Canones Apostolorum ad Decreti calcem siti, *Summis* etiam carent.

CAPUT VIII.

Observationes in Collectionem SEPTIMI DECRETALIIUM ad calcem EXTRAVAGANTIUM COMMUNIUM, Editioni Lugdunensi anni 1661. insertam; & maximè in Concilia, quorum Decreta in ea continentur.

Collectio hæc, opus est viri privati, cui nomen, *Petrus MATTHEI J. C. Lugdunensis*, facta fuit ad suppleendum ea, quæ à Corpore Juris absunt à *SIXTO IV.* ad *SIXTUM V.* scilicet *Bullas* Pontificum, & Decreta Conciliorum in illo intervallo habitorum. *DOUJAT*, qui de ea loquitur, *Prænotionum Lib. IV. Cap. XXXI. n. 2. 3.* eam plurium vitiis gravissimorum arguit: præterquam quod enim autoritate publica destituitur, Titulus ineptus est, magisque conveniret Collectioni *CLEMENTIS V.* quæ *SEXTUM DECRETALIIUM* immediate sequitur: Collectio subsequens ob eandem rationem *OCTAVUM DECRETALIIUM* nuncupari debuisset. Collectio *Extravagantium Communium*, *NONUS* esset Liber; & sic Collectio *Matthæi*, *DECIMI* tantum *Decretalium* nomen acciperet. Præterea, inquit *DOUJAT*, Autor neque Librorum, neque Titulorum ordinem secutus est, in Collectionibus præcedentibus observatum, pluresque novos inseruit, quorum plerique ad aliquem è Titulis *Decretalium* referri potuissent: denique, omnibus ritè discussis, apparet, illum utilia Decreta omisisse, ac minus necessaria collegisse.

Vitia à *DOUJAT* in illa Collectione observata, neque sola sunt, neque omnium gravissima. Nam Autor Conciliorum Decreta referendo, omittit indicationem loci specialis, undè desumpta sunt, scilicet *Sessionem & Caput*. Decreta quoque Pontificum sæpè occurrunt sine laudatione loci, à quo accepta sunt. Quamvis consilium operis sit colligere Canones, Decretales, Decreta &c. *SIXTO IV.* posteriora, multa tamen referuntur à Pontificibus anterioribus profecta, scilicet *Innocentio IV. Alexandro IV. Urbano IV. Nicolao III. Honorio IV. Bonifacio VIII. Clemente VI. Urbano VI. Martino V. Eugenio IV. Nicolao V.* refe-

runtur etiam Constitutiones Imperatorum, *SIXTO IV.* Anteriorum, nempe *Fridèrici*; vel præ cæteris Titulo *de Hæres. Lib. V.* perturbatur ordo Temporum, in dispositione *Decretalium*, aut Constitutionum Pontificiarum sub eodem Titulo. *Gregorius XIII.* aliquandò *Pio V.* aliquandò *Clementi VII.* præponitur. *Pius V.* ante *Clementem VII.* nonnunquam coloratur. Videtur solum egisse de Conciliis *LIB. III. Tit. VII.* ad referendum in eò Decretum Concilii *Lateranensis V.* adversus *Pragmaticam Sanctionem* sub *CAROLO* factam: Autor tamen Gallus est, & in mediis Galliis opus elucubravit, illudque edidit sine ulla notâ, quæ doceat, opinionem de Superioritate Papæ super Concilium Generale, in illo Decreto assertam ac probatam, esse contrariam Sententiæ totius Regni, ubi Doctrinam oppositam à Conciliis *Constantiensi & Basileensi* confirmatam, cæteraque eorumdem Conciliorum Dogmata, amplexi sumus.

Refert *LIB. II. Tit. IX. de Appel.* Decretum *PII II.* in Conventu, seu Synodo *Mantuanâ*, contra Proconvocationes à Pontifice ad futurum Concilium Generale, ann. 1459. Decretum hoc apud nos reprobatur, & quodcumque adverbatur iis Appellationibus hoc in Regno vigentibus, juxta doctrinam Conciliorum *Constantiensis & Basileensis*. Ibidem c. 2. refert Confirmationem *JULII II.* illius Decreti confirmatoriam.

Refert quoque *LIB. V. Tit. IX.* *Summam Bullæ*, in *Canâ Domini* non receptæ in Regno; refert, inquam, perinde ac si accepta foret. Idem facit *LIB. III. Tit. XVI. Cap. 1.*

Unum Titulum *de Annatis* inscribit *LIB. II. Tit. III.* ubi *Septem* Decreta Pontificum in gratiam ipsarum refert, circa obligationem eas solvendi, penasque Excommunicationis & Depositionis continentia adversus recusantes; quamvis in Gallia damnatæ sint. Decreta hæc Auctores habent Pontifices *INNOCENTIUM VIII. CLEMENTEM VII. JULIUM III.* qui Decreta *JULII II.* renovat; postremum à *Pio V.* conditum est. *TIT. III. Lib. III.* agit *de Spoliis Clericorum* Pontifici reservatis; circa hoc refert Decreta Pontificum *PAULI III. PII V. GREGORII XIII. & PII IV.* duobus præcedentibus anterioris.

Reservatio hæc in Gallia reprobatur, sicut alia, de quibus agit *TIT. II. Lib. I.* circa quas refert *Quinque* Decreta Pontificum *PAULI III. PII IV. GREGORII XIII. PII V. CLEMENTIS VII.* ubi quoque Temporum ordo invertitur. Hæ reservationes ad Beneficia pertinent. Decretum *Primum* fert, Beneficia Sanctæ Sedi reservata ipsi semper adfectari, ejusque dispositioni manere obnoxia; quod excludit Devolutionem, quæ tamen in multis casibus habet locum. *Secundum* fert, Cameram Apostolicam frui Beneficiorum illorum redditibus, à die vacationis usque ad diem provisionis. *Tertium* omnia Beneficia per crimen hæreseos vacatura, Pontifici reservat. *Quartum* idem sancit de Beneficiis datis personis, propter genus, aut hæresim aut à fide defectionem, prohibitis. *Quintum*, Provisi de Beneficiis reservatis Sedi Apostolicæ, ejusdem autoritate insciâ, malæ fidei Possessores declarantur.

Ultimum hujus Collectionis vitium est, quòd nulla ferè sit Argumentorum unius-cujusque Libri connexio; quod ita evidens est, ut quilibet id ex sola *Indicis* inspectione percipere possit.

Pauca Concilii *Tridentini* Decreta refert Autor, præ copia eorum, quæ plerisque Operis sui Titulis inserere potuisset. His Decretis Constitutiones Pontificias præfert, eas illis substituendo. Nullum retulit Decretum circa Sacramenta generatim, aut speciatim considerata; nullum circa Justificationem. Abstinet similiter à Canonibus Doctrinam spectantibus, in alio quolibet Argumento. Forsitan putavit Decreta Conciliorum Generalium huic Collectionum generi minus convenire, quam Pon-